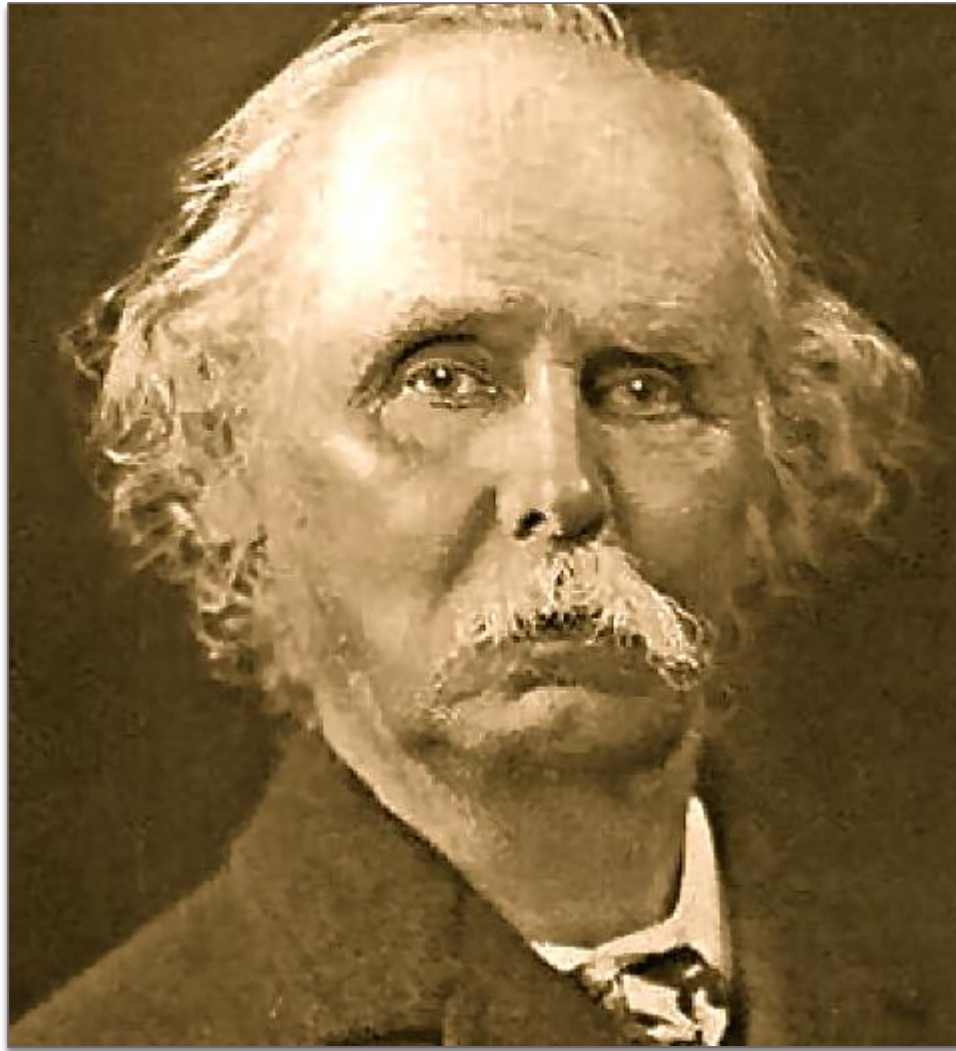

İKİNCİ ÖĞRETİM
NEO-KLASİK İKTİSAT
ALFRED MARSHALL

GİRİŞ

- Marshall reformcu bir kişiliğe sahiptir.
- İlk kitabı, eşi ile birlikte yazdığı “Sanayi İktisadı”ır.
- Marsahall’ın en büyük eseri 1890’da yayınladığı ‘İktisadın İlkeleri’dir.
- İngiltere’de ve ABD’de iktisadı öğrenmek, Marshall’ın ilkelerini öğrenmekle eş anlamlı olmuştur.
- İktisat ilminin ünlü isimleri olacak J.M Keynes, A.C Pigou, Joan Robinson, Piero Sraffa, D.H Robertson, Marshall’ın öğrencileri arasındaydı.

ALFRED MARSHALL

- Marshall'ın iktisat sahnesine çıkışı da çok uygun bir zaman da rastlamıştır.
- ❑ Çünkü ünlü kitabı İktisatın ilkelerinin yayınlandığı yıl olan 1890 Klasik iktisat teorisinin temellerinin çökmekte olduğu bir döneme rastlar.
- Tarihçi Okul'u, Leslie ve Bagehot gibi bazı İngiliz iktisatçıları Klasik teoriyi şiddetle eleştirmeye başlamışlardır.
- 1871 yılında Jevons ve Menger 1874 yılında da Walras Klasik teorinin ekonominin sadece arz yönüyle ilgilenmesine itiraz etmişler ve iktisat teorisine yeni bir yön ve yeni bir metod geliştirmişlerdir.

- Sanayileşen ekonomilerde fabrika işçilerinin yoksulluğa, laissez-faire sloganı ile ifade edilen liberalizmin uygulanmasını güçleştirmiştir.
- Klasik teorinin bu olumsuz etkiler altında bocaladığı bir dönemde Marshall'ın İktisadın ilkeleri, iktisat ilminin yeni bir güç ve güven kaynağı olarak doğmuştur.

İKTİSATIN İKELERİ'NDE TEMEL KAVRAMLAR

A.İKTİSATIN TANIMI

- Marshall, iktisadın ilkelerine şu gözlemle başlar: “politik ekonomi veya iktisat, insanın günlük işi içinde incelenmesidir. İktisat refahın maddi gereksinimlerine ulaşmak ve onları kullanmak sıkı sıkıyla ilgili bazı bireysel toplumsal hareketleri inceler.”
- Bu nedenle Nassau Senior’un aksine Marshall iktisatın bir “servet ilmi” olarak değil bir “insan davranışı ilmi” olarak ele alır.
- ❑ Bu tanımda ilk dikkati çeken şey Marshall’ın hem politik ekonomi hem de iktisat deyimini birlikte kullanmış olmasıdır.

- Marshall ilk defa “iktisat” kelimesini kitabının isminde kullanmış olan iktisatçıdır. Marshall’ın bu tercihi: daha yakın bir arkadaşı olan Keynes’in 1891’de yayınlayacağı Politik Ekonominin Planı ve Metodu kitapta belirlenen ‘pozitif iktisat’ ve ‘normatif iktisat’ ayrımında pozitif iktisadı tercih ettiğini göstericektir.
- Tanımın ikinci özelliği iktisatın konusu çok geniş ve esnek bir biçimde belirlenmiş olmasıdır.
- ❑ Marshall’ın böyle geniş ve esnek bir alan belirtmekteki esas amacı iktisat ile diğer sosyal bilimler arasında katı ve kesin sınırlar koymamak isteği idi.

B.İKTİSATIN METODU

- Marshall, kitabının içeriğini ve amacını “bu kitap eski doktrinlerin çağdaş bir versiyonunu, yeni bir çalışma yardımıyla ve çağımızın yeni problemlerini değinerek takdim etme gayretidir” demiştir.
- İnsan davranışlarının karmaşık olduğunu bu yüzden evrensel ekonomik yasalarının imkansız olduğunu öne sürenlere karşı gelmiştir.
- ❑ Marshall, iktisatı şöyle savunmuştur “Ekonomik yasalar, belli koşullar altında ortaya çıkan insan davranışlarının eğilimleri ile ilgilidir. Onların farazi oluşları, tıpkı fiziksel bilim yasalarının farazi oluşu gibidir.

İktisat okumadan önce
akıllarda ki Marshall

İktisat okuduktan sonra
akıllarda ki Marshall

C.KISMİ DENGİ ANALİZİ, ZAMAN VE ÖLÇÜLEBİLİRLİK

- Marshall incelediği ekonomik sistemin çok karmaşık olduğunu ve insan davranışına yön veren motiflerin çok çeşitli olduğunu bildiği için özel yöntemler geliştirilmesi gerektiğini düşünmüştür.
- ❑ Bunun başında incelenecek değişken sayısının “idare edilebilir” bir büyüklüğe indirilmesi ve “ölçülebilir” hale getirilmesi geliyordu.
- Marshall bu amaçla bir soyutlama yöntemi kullandı. Bu yöntemle göre inceleme amacıyla bir defasında ya tek bir değişken veya tek sektör ele alınıyordu.
- Varsayıma Marshall “dolaylı etkilerin ihmal edilebilirliği ilkesi” adını vermiştir.
- Marshall gerçek dünyada bir sektörle onun dışında kalan bütün ekonomi arasındaki etkileri “ceteris paribus” koşulu içinde toplamıştır

D.DENGE FİYATI

- Bir firma veya sektörün, bütünün çok küçük kısmını oluşturduğu varsayımı, önemli bir sonuca, piyasanın tam rekabet piyasası olduğu sonucuna yol açar.
- Bir sektör arz eğrisi, çok sayıda küçük firmanın üretiminden oluşur.
- ❑ Bu ürünler alıcı yönünden homojendir ve bu nedenle ürün için belirli bir talep eğrisi vardır.
- ★ Bu talep eğrisi, arz eğrisi ile karşılaştırıldığında da bütün alıcılar için tek bir piyasa fiyatı ortaya çıkar.
- Marshall'a göre talep eğrisi, fertlerin belli miktarda bir mala ödeyecekleri maksimum fiyatı gösterir.
- ❑ Bu nedenle talep miktarı bağımlı değişken fiyat ise bağımlı değişken olur.

- Marshall'ın üzerinde önemli durduğu konulardan biride ekonomik analizde zamanında oynadığı roldü.
- ❑ Zaman ekonomik olayların analizlerini önemli ölçüde güçleştiren bir faktördü.
- Marshall'ın iktisada en büyük katkılarından biri ekonomik analize zaman boyutuna getirmekle yapmıştır.
- ❑ Zaman faktörünü dikkate alması “kısmi denge analizi” ile diğer koşullar sabitken (ceteris paribus) varsayımını iktisatta yaygın biçimde kullanılmasına neden olmuştur.
- Marshall rekabet kelimesini, çağdaş sanayi yaşamının özelliklerini açıklamaya uygun olmadığını düşünmüştür. Bunun yerine “Sanayi ve Teşebbüs Özgürlüğü” veya kısaca “Ekonomik Özgürlükleri” terimlerini önermiş. Çünkü bu terimlerin herhangi ahlaki bir anlam taşımadığını söylemiştir.

- Marshall zaman süreci içinde hem değişimleri göz önünde tutacak hem de bu değişimleri ölçülebilir boyutlarda ele almayı mümkün kılacak bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntem “durgunluk hali” varsayımına dayanır.
- Durgunluk hali varsayımına göre;
  - Tüketici zevkleri ve üretim teknikleri değişmeden kalır.
  - Nüfus ve kapilatin yavaşça ve aynı oranda artacağı kabul edilir.
  - İşletmeler büyür, küçülür fakat sektörde daima diğerlerini temsil edecek sayıda firma mevcuttur.
- Marshall okuyucusunu kullandığı durgunluk hali kavramının hayali bir kavram olduğu ve karmaşık gerçek bir dünyanın çok sayıda ki değişkeni ile baş edebilmek amacıyla oluşturulduğu konusunda uyarır.

- Her ne kadar amacı gerçeklik ise de basitleştirici bazı varsayımlarda yola çıkmak kaçınılmazdır.
- Vardığı sonuçların, zaman geçit kurumsal yapı değiştiği ve dolayısıyla yeni bir davranış biçimi ortaya çıktığı zaman gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir.
- Marshall'a göre pür teori bugün için yararlı olduğu sürece ve yararlı olduğu kadar ileri götürebilir, evrensel ve devamlı yasalar söz konusu olamaz.
- Teoriyi önemli saymakla beraber teorinin gerçek iktisat olarak kabulüne karşı olmuştur. Bugün ki çağdaş mikro iktisat, Marshall'ın değer ve bölüşüm teorisinden kaynaklanmıştır.

E.MARSHALL VE WALRAS TARTIŞMASI

- Marshall Kısmi Denge analizini Walras Genel Denge Analizi'nin savunucusudur.
- Aslında ikiside fiyat oluşumunun mikro temellerini ortaya koymuştur. Ancak aralarındaki fark inceleme konusu yapılan alanın kapsamıyla ilgilidir.
- Marshall çok geniş kapsamlı bir ceteris paribus varsayımına başvururken, Walras piyasalar arasında karşılıklı bir ilişki ve bağıllık üzerinde durur.
- Marshall, Walras'ın Genel Denge yöntemini inkar etmez ancak Walras, Marshall'ı şiddetle eleştirmiştir.
- ❑ Hem bir mala yönelik talep eğrisinin, diğer mallara yönelik talep ile ilişkilendirilmesine, hem de talep eğrisinin marjinal fayda kavramıyla açıklanmasıyla eleştirilen Walras, Dupuit ve Marshall'ı suçlamış, hatta Marshall'a “politik ekonominin beyaz fili” nitelendirmesini yapmıştır.

- Marshall insan davranışlarını belirleyen ekonomik motiflerin para birimiyle ölçülebileceğini kabul etmiştir.

F. MATEMATİKSEL YAKLAŞIM

- İlkelerin önsözünde mutlak miktarlar üzerinde değil fakat marjinal değişimler üzerinde durduğunu belirtmiştir.
- Marshall'a göre matematiksel semboller veya diyagramlar kullanılmadan bu yöndeki devamlılığı açıkca görmek kolay değildir.
- ❑ Diyagramlar pek çok önemli ilkelerin çok daha sağlam bir şekilde anlaşılmasını sağlamıştır.
- Marshall'a göre matematiksel yaklaşım ekonomik problemlerde başlıca kullanımı bir kimseye ve sadece kendi kullanımı için; bazı düşüncelerini cabucak, kısaca ve açık biçimde yazmasına yardımcı olması içindir.

- Marshall diyagramları daima dipnotlarda, matematiksel açıklamalarında kitabın sonunda eklerde vermiştir.
- Marshall'ın Matematiksel Yaklaşımı İle İlgili Kuralları
  1. Matematiği bir araştırma mekanizması olarak değil kısa yazma tekniği olarak kullan
  2. Onları araştırma bitinceye kadar sakla
  3. Onları ingilizceye çevir
  4. Gerçek hayatta önemli olan örneklerle açıkla
  5. Matematiği yak
  6. Eğer 4.kuralı gerçekleştiremiyorsan 3.yak!

G. MARJİNAL YAKLAŞIMIN ANLAMI

- Marshall konu ile ilgili açıklamalarına “azalan verimler yasası”nın ne olup ne olmadığını belirterek başlar.
- Üretim faktörlerinden herhangi birisinin oransız bir şekilde kullanılmasından doğan azalan verim, faktör oranları uygun da olsada toprağın en tansif biçimde üretime alınmasında doğan azalan verime benzer fakat tamamen ayrı bir olaydır.
- Marshall’a göre bir üretici üretimini arttırmaya ancak bu üretim artışının kendi masrafını aşan bir gelir artışı sağlaması halinde karar vereceği ve üretim artışının maliyet ve gelirden neden olduğu artışlar birbirine eşit oluncaya kadar devam edeceğini söyler.
- ❑ Buna göre marjinal kavramı fiyatı belirleyen bir unsur olmayıp, fiyatı belirleyen kararların nasıl alındığını gösteren bir süreçtir.

TALEP TEORİSİ

A.FAYDA VE TALEP

- Bu dönemde ihtiyaç ve onların tatmini isimli 3. kitap, “yakın zamana gelinceye kadar talep ve tüketimi yeterli dikkat gösterilmediğini vurgulayan bir gözlemle başlar.
- ❑ Bu sözlerle esas ima etmek istediği Jevons’dur. Marshalla’a göre Jevons “dikkatleri talep tarafına çektiği ve onu geliştirdiği için son derece yararlı bir hizmette bulunmuştur.”
- ❑ Marshall bu Jevons’un bu tutumunu “Jevons’un parlak bir yönlülüğünü” gibi bir eleştiri yüklü bir tanıımı nitelemiştir.
- Fayda ve talep teorisi klasik teoriyi tanımlarken, Ricardo’nun üretim masrafına verdiği önemde Marshall içi uzun dönem normal kıymetin açıklanmasında kullanılacak bir unsur olmuştur.
- ❑ Bu nedenle Marshall’ın analizi talep ve arz arasındaki karşılıklı etkileşimi açıklamak amacına yönelmiştir.

B.TALEP ŞEDÜLLERİ VE EĞRİLERİ

- Marshall talep analizini azalana marjinal fayda yasasını fiyat cinsinden ifade etmekle başlar.
- Ona göre bir kişinin elinde, bir maldan çok sayıda varsa, diğer koşullar aynı kalırsa, o kişi aynı malın yeni ünitelerini daha az fiyat ödeyecektir.
- ❑ Marshall bunu şöyle açıklamıştır; “Bir talep genel yasası vardır: satılacak mal miktarı ne kadar fazlaysa, alıcı bulunabilmesi için bu malların fiyatı o kadar düşük olmalıdır.”
- Marshall “talep yasasını” bu şekilde belirlerken diğer “koşullar sabitken” genel varsayımı içinde çoğu unsurları sokmuştur:
  1. Düzenleme için gerekli zaman süresi
  2. Kişilerin zevkleri, tecihler ve gelenekler
  3. Kişinin sahip olduğu para miktarı (gelir veya servet)
  4. Paranın satınalma gücü
  5. Rakip malların mevcudiyeti ve fiyatları

- Marshall'ın bu varsayımlarında, zaman süreci ve paranın satınalma gücünü sabit olması ile ilgili olanı, talep konusunu gelişimi yönünden özel bir önem taşır.
- Marshall için zaman boyutunun, iktisadi analiz yönünde sahip olduğu önem, kendini talep yasasında gösterir: “çünkü bir malın fiyatında meydana gelen yükselmenin tüketim etkisini tamamını gösterebilmesi için zamana ihtiyaç vardır.”
- ❑ Ancak zaman içinde tüketiciler ikame malları bulabilecekleri gibi, o malı kullanımı veya zevklerinde değişebilir. Bu ise bir malın talep eğrisi çizilirken “ceteris paribus” hücrelerine hapsedilen unsurlardan birisinin değişmesi anlamına gelir.
- Paranın satınalma gücünün sabit olma varsayımı ise fiyat değişimleri karşısında savunmasız güç bir varsayımdır.

- Marshall'ın parayı satınalma gücünün sabit varsayması bu nedenle, daha sonraları eleştirilmiş ve marshall'ın analizinde bu yönden, bir tutarsızlık olduğu öne sürülmüştür.

C.TÜKETİCİ FAZLASI

- Refah iktisadın temel kavramları haline gelen “tüketici fazlası” Marshall'ın orijinal katkılarındanandır.
- ❑ Gerçi bu kavram ilk defa Jules Dupuit tarafından kullanılmışsada onu geliştiren ve refah analizi amacıyla kullanılan Marshall olmuştur.
- Bireysel tüketici fazlalığını toplamak suretiyle belli bir fiyat seviyesinde talep eğrisinin altında kalan alan olarak “tüketici fazlasını” bulmuştur.

D.TALEP ELASTİKİYETİ

- Marshall'ın talep konusuna yaptığı önemli katkılardan biride, daha önce Fleeming Jenkin, tarafından ortaya atılmış olan “talep elastikiyeti” kavramını açık bir biçimde tamamlaması ve matematiksel bir biçimde ölçmesidir.
- Marshall talep elastikiyetini şöyle tanımlamıştır: “bu piyasada talep elastikiyeti yada talep duyarlılığı, fiyatta ki belli bir yükselme karşısında çok veya az azalmasına göre büyük veya küçüktür.
- Marshall'a göre bir mala olan talebin elastik olup olmadığını anlamamanın en basit yolu, bir malın fiyatı değiştiği zaman, o mala yapılan toplam harcamaların nasıl değiştiğini gözlemlemektir.
- ❑ Eğer toplam harcamalar fiyat düştüğü zaman artıyorsa o malın talebi elastiktir. Aksine, fiyat düştüğü zaman toplam harcamalar azalıyorsa talep sert demektir.

➤ Marshall gerçek dünyadan verdiği örneklerle talep esnekliğini belirleye etkenleri de göstermiştir. Buna göre, eğer aşağıdaki etkenler sabit kalırsa (ceteris paribus) talep daha çok elastik olacaktır:

1. Söz konusu mala yapılan harcamalar tüketici bütçesinde önemli bir yere sahip ise;
  2. Fiyattaki değişme uzun süre devam ederse;
  3. İkame malları çok sayıda ise;
  4. Söz konusu malın çok sayıda değişik kullanım olanağı varsa;
- Marshall mallara olan talep elastikiyetinin, tüketicinin hangi gelir grubunda olduğuna göre de değişeceğini söylemiştir.

4. ÜRETİM VE ARZ TEORİSİ

- Üretim teorisi, malların maliyeti ve arzı ile ilgili analizlerin temelini oluşturur.
- ❑ Ayrıca faktör fiyatlarının nasıl belirlendiğini ve faktörlerin çeşitli kullanım yerlerine nasıl dağıtıldığını açıklamak yönünden de önemlidir.

- Zaman boyutu özellikle üretim ve arz miktarı yönünden büyük önem kazanır.
- Marshall bu açıdan 4 ayrı zaman dilimini birbirinden ayırmıştır. Bunlar:
  1. Piyasa dönemi
  2. Kısa dönem
  3. Uzun dönem
  4. Çok uzun dönem
- Piyasa dönemi, Marshall'dan günümüze kadar gelen tanımıyla üretimin yapılmış ve malların piyasaya mevcut miktarlarıyla gelmiş olduğu hali yansıtır.
- Bu dönemde, söz konusu malın miktarını arttırmak mümkün olmayıp malın miktarıda satılarak ya imha ederek azaltılabilir.

- Kısa dönem de ise bir malın arzı, üretim için gerekli faktörlerden bazılarının miktarlarını arttırmak şartıyla çoğaltılabilir.
- Uzun dönem de ise mal arzı, üretim faktörlerinin türünü arttırmak suretiyle çoğatılabilir.

A.KISA DÖNEMDE VERİM YASALARI

- Bir üretim ünitesi kısa dönemde belli bir üretim teknolojisini kullanmak zorunda olduğu gibi, üretim faktörlerin bazılarının miktarının da istediği gibi arttıramaz.
- Marshall kendinden önce ki klasikler gibi bu durumun tarım sektörüne uygulamış ve üretim fonksiyonunda toprak sabit faktör olduğu zaman, “toprağa uygulanan kapital ve emek miktarı arttığında, faktörlerdeki bu artış daha az oranda bir artışa yol açacaktır.
- ❑ Bunun tek istisnası faktörlerdeki bu artış esnasında çiftçinin becerisinde yükselmiş olması halidir” sonucuna varmıştır
- Marshall’ın bu sözleriyle azalan verimler yasası, iktisat teorisinde son ve kesin ifadesini bulmuştur.

B.UZUN DÖNEMDE VERİM YASALARI

- Marshall'ın uzun dönemde verim yasaları ile ilgilenmenin nedeni, bir endüstrinin uzun dönem arz eğrisini belirlemek isteğiydir.
- Marshall bu endüstrinin uzun dönemde büyüme süreci içinde 3 ayrı tip üretim davranışı ile karşılaşmasını mümkün olacağını düşünmüştür.
- ❑ Bunlar sabit, artan ve azalan verimler halidir.
- ❑ Sabit verimler halinde üretim, faktör girişinde ki artış oranında artar.
- ❑ Artan verimler halinde üretimde ki artış oranı faktör artışı oranından fazla olacaktır.
- ❑ Azalan verimler halinde ise üretim artış oranı, faktör artış oranından az olacaktır.

C.ÜRETİM MASRAFLARI VE ARZ: REEL MASRAFLAR VE PARASAL MASRAFLAR

- Üretim teorisin tamamlanabilmesi için, masraf yönün de ele alınması gerekir.
- Bir malın üretimi olarak mevcut olduğu piyasa dönemi hariç, üretim masrafları firmanın ve endüstrilerin arz şedülünün temel unsurudur.
- ❑ Bu masraflar zorunlu olarak parasal ise de Marshall ayrıca “reel masraflar”la da ilgilenmiştir.
- Marshall’a göre reel masraflar “emeğin zahmeti” ve “kapitalin tassarrufu için gerekli sakınma veya daha çok “bekleme”den kaynaklanır.
- Doğanın bir hediyesi olan ve sakınma ne de işgücüne ihtiyaç gösteren toprak dışında kalan bütün üretim faktörleri, üretime alındıkları zaman bir “reel masrafa”a neden olurlar.

- Üretim parasal masrafları, Marshall’a göre “bir malın üretimi için gerekli çabalardan beklemeden yeteri kadar temin edebilmek için ödenmesi gerekli fiyatlar, veya başka birdeyile o malın arz fiyatıdır.”
- Marshall’ın maliyetin subjektif ve psikolojik yönünü vurgulaması, klasik faydacılık felsefesinin etkilerini sürdürdüğünü gösterir.
- Klasik parasal masrafları açıkladıkları zaman, oranları daima emeğin ve tasarrufun verdiği rahatsızlıkla ilişkilendirmişlerdir.
- ❑ Marshall’da bu geleneği takip etmiş ve ayrıca bu listeye müteşşebbis emeğinin gayret ve beklemesini de eklemiştir.
- ❑ Bu nedenle, Marshall bir mal üretim maliyetinin içine “normal kar”ı da dahil etmiştir.

- Üretimin parasal masrafları “asıl masraflar” ve “tamamlayıcı masraflar” olmak üzere iki çeşittir.
- ❑ Asıl masraflar veya işletme masrafları üretime bağlı olarak değişir, tamamlayıcı masraflar ise sabit masraflar olup, üretimle birlikte değişmez.
- Kısa dönemde, tamamlayıcı masrafların temsil ettiği girdiler sabittir
- ❑ Sadece değişken girdiler, dolayısıyla asıl masraflar değişir.
- Uzun dönemde ise, bütün girdiler, dolayısıyla bütün masraflar değişkendir.

D. AZALAN VERİMLER VE KISA DÖNEM MASRAF YAPISI

- Ortalama asıl masraflar, marjinal fiziksel prodüktivite maksimum da olduğu zaman minimum olacak ve marjinal masraflar, ortalama asıl masraflardan daha çabuk düşüp ve yükselecektir.
- ❑ Bu nedenle marjinal masraflar, marjinal fiziksel prodüktivite maksimumda iken minimuma ulaşırlar ve marjinal fiziksel prodüktivite azalmaya başladığı zaman onlar da yükselmeye başlar.

- Marjinal masraf, bir firmanın yeni bir ünite ürün arz ettiğinde karşılaştığı masrafı gösterdiği için değişik üretim seviyelerine tekabül eden marjinal masraflar, firmanın arz fiyatını gösterir.
- Karı maksimize eden üretim seviyesi, yani marjinal masrafın marjinal gelire eşit olduğu üretim seviyesi, bu nedenle, marjinal masraf eğrisinin yükselen kısmı üzerinde bulunacaktır.
- ❑ Dolayısıyla kısa dönem arz eğrisi yükselen bir eğri olacaktır.
- Endüstri arz eğrisi, endüstri oluşturan bireysel firmaların arz eğrilerin toplamıyla bulunacağına göre kısa dönemde pozitif eğimli olması gerekir.
- ❑ Uzun dönemde ise arz eğrisinin böyle olması gerekmez

E.UZUN DÖNEM MASRAFYAPISI VE ARZ EĞRİLERİ

- Bütün firmaların, üretim faktörlerine tam rekabet koşuluna göre çalışan bir piyasada temin etseler bile, aynı masraf yapısına sahip olucaklarını düşünmek için herhangi bir neden yoktur.
- Bazı firmalar, daha üstün kapital techizatı, daha elverişli kuruluş yeri veya daha iyi bir yönetim nedeniyle masraflarını düşük tutabilirler.
- ❑ Bu tür avantajlar, kısa dönemde Marshall'ın “rant benzeri gelirler” adını verdiği gelirleri yaratır.
- ❑ Bu gelirler kısa dönemde arzı sabit olan faktörlerin kullanımında kaynaklanır ve toprağın ekonomik rantına benzer.

- Uzun dönemde rant benzeri gelirler, ya miktarı sabit faktörün eğer yeniden üretimi mümkünse, arzında meydana gelen bir artış nedeniyle, eğer yeniden üretimi mümkün değilse, fiyatının artması, nedeniyle ortadan kaybolur.
- ❑ Bu nedenle uzun dönemde tam rekabet koşulları altında firma benzer masraf eğrilerine sahip olacaktır.
- Marshall firmanın uzun dönem masraf eğrilerini incelememiş, bunu yerine sektörün uzun dönem arz eğrisi ile ilgilenmiştir.
- ❑ Uzun dönemde sektör arz eğrisinin şeklinin, sabit verimler, azalan verimler veya artan verimler, hallerinden hangisi geçerliyse ona bağlı olarak belirleneciğini düşünmüştür.
- Marshall uzun dönem arz eğrisinin rekabetçi bir sektörde aşağıya doğru inmesin de mümkün olacağını öne sürmüştür.
- ❑ Bu tür bir arz eğrisi, sektör büyüdükçe firmaların yararlandığı dışsal ekonomiler onların ortalama masraflarını azaltırsa ortaya çıkar.

- İçsel ekonomiler firmanın kontrolü altındadır ve firmanın işletme büyüklüğü arttırılarak elde edilebilir.
- Dışsal ekonomiler ise, sektörün büyümesi nedeniyle ortaya çıkar.
- ❑ Ancak bu ekonomiler, firmaların kontrolü dışındadır ve bütün firmalar hiçbir faktöre bir ödeme yapmaksızın bu ekonomilerden yararlanırlar.

5.FİYAT TEORİSİ

A.ÜRETİM MALİYETİNDEN FARKLI FİYATLAR

- Marshall'ın düşünce sisteminde fiyat ne tek başına üretim maliyeti, tarafından ne de marjinal fayda tarafından belirlenir.
- ❑ Bu iki güç kendilerini bir malın talebinde ve arzında belli ederler.
- Marshall'a göre, bir malın bir fiyatı, normal olarak, uzun dönem üretim masrafına eşit olma eğilimde olacaktır.

- Bir malın fiyatının, üretim maliyetinden çok, kendisine yönelen talep durumunu yansıtacağı üç ayrı hal söz konusu olabilir.
- ❑ Bunlardan birisi, piyasa döneminde fiyatın rekabetçi biçimde belirlenmesi hali olup, ayrıca açıklanmaya ihtiyacı yoktur.
- Malın mevcut miktarı önceden üretilip arzedilmiş olduğu için, fiyatı belirlemede talep daha etkin bir rol oynayacaktır.
- ❑ Bu durumda da fiyatın, üretim maliyeti ile bir ilişkisi söz konusu değildir.
- Marshall, bu durumun yanında iki başka durumda da uzun dönem fiyatının, üretim masrafı ile ilişkisi olmayacağını öne sürmüştür.
- ❑ Bunlar bileşik arz ile monopol durumudur.

- Marshall bileşik arz durumunda Mill'in ilkesini kabul etmiştir.
- ❑ Buna göre sabit oranlarda elde edilen bileşik ürünlerin fiyatları üretim maliyeti tarafından belirlenemez.
- ❑ İki veya daha çok ürün sabit oranlarda birlikte üretiliyorsa, bir ürünün marjinal maliyeti söz konusu olmayacaktır.
- Bir bileşik ürüne olan talep değişmesi bileşik ürün arzında bir değişmeye yol açarsa, bileşik ürünlerin fiyatları birbiriyle ters yönde değişecektir.
- Marshall aynı şekilde bir monopol durumunda da üretim maliyetinin, ürün fiyatını belirlemede yol gösterici bir faktör olmayacağını belirtmiştir.
- ❑ “Bir monopol sahibinin görünüşteki çıkarı; ürün arzını ürün talebine, sadece üretim maliyetini karşılamaya yeterli bir fiyat oluşacak şekilde ayarlamak değil, fakat kendisine mümkün olan en yüksek toplam net geliri sağlayacak şekilde ayarlamaktır.”

B.UZUN DÖNEM REKABET FİYATI

- Monopol ve bileşik ürün üretimi söz konusu olmadığı zaman, bir malın uzun dönem fiyatı veya Marshall'ın deyiimiyle bir malın normal fiyatı, temsili firmanın üretim masrafına eşit olacaktır.
- ❑ Ancak bu üreti masrafının içinde yöneimin normal gelirleride bulunacaktır.
- ❑ Bu durum, ekonomide mevcut bütün sektörlerin yöneldiği rekabetçi denge durumudur.
- Uzun dönemde kıymetin belirlenmesinde üretim masrafına verdiği önem Marshall'ı kıymet teorisinin, “temellerinin Ricardo'nun bıraktığı şekilde kaldığı, bu temellere çok şey eklendiği, onlar üzerinde çok şey kurulduğu fakat onlardan pek az bir şey alındığı” sonucuna götürmüştür.

- Talepteki bir değişme, uzun dönemde ve sabit masraf koşullarına göre çalışan bir üretimin azalmasına veya çoğalmasına neden olacaktır.
- ❑ Fakat uzun dönem denge fiyatı, kısa dönem fiyatından ne fazla ne de az olacaktır.
- Üretimin uzun dönem artan masraf ve uzun dönem azalan masraf koşulları altında meydana gelmesi halinde, laissez-faire koşulları altında daima bir refah kaybı ortaya çıkacaktır.
- Marshall refah düzeyinde meydana gelen değişimleri, belli bir malın alımı ve satımını etkileyen faktörlerin tüketici fazlası üzerinde meydana gelen değişimlerle ölçülmüştür.
- Tüketici fazlasındaki değişimde bir verginin konması veya bir mali yardımın verilmesi nedeniyle fiyatta meydana gelen değişimlerden doğan kayıp veya kazançları telafi edecek para miktarı ile ölçülür.
- Bir verginin veya mali yardımın etkileri, en kolay şekilde, sabit masraf koşulları altında çalışan bir sektörde incelenir.

- Azalan verimler koşulları içinde bulunan bir sektör üretimine vergi koymak yararlı olabilir; çünkü vergi nedeniyle üretimde meydana gelecek bir azalma, masraflarda önemli ölçüde bir düşmeye neden olabilir.
- ❑ Dolayısıyla vergiden elde edilen gelir, tüketici fazlasındaki kayıptan daha büyük olur.
- ❑ Aksine, artan verimler koşullarında çalışan bir endüstriye mali yardım yapılması refahı attırır. Çünkü üretimdeki küçük bir artış, maliyette önemli bir düşüşe neden olacaktır.
- ❑ Marshall bu durumu şöyle açıklamıştır: “Devletin azalan verimler yasasına tabi mallar üzerine vergi koyması, artan verimler yasasına tabi mallara mali yardımda bulunması toplumun yararına olabilir.”
- Bu sonuca varmakla birlikte Marshall yapılan bu analizin “devletin müdahalesi için geçerli temel” oluşturmayacağını sadece arz ve talep ile ilgili istatistiksel verilerin herhangi bir müdahaleden önce titizlikle incelenmesi gerektiğini özenle belirtir.

6.ÜRETİM FAKTÖRLERİNİN FİYATLANDIRILMASI

A.KIYMETTEORİSİ İLE BÖLÜŞÜMTEORİSİ İLİŞKİSİ

- Faktör piyasasında geçerli fiyatlar, hem müteşebbislerin üretim masrafları ve hem de faktör sahiplerinin gelirini yansıtır.
- Serbest rekabet koşulları altında uzun dönem mal fiyatları üretim maliyetine eşit oldukları gibi aynı zamanda uzun dönem faktör gelirlerine de eşittir.
- Toplumu ulusal hasılayı oluşturan bu faktörlerin gelirleride rant, ücret, faiz ve kar adlarını almıştır.
- ❑ Kar dışında bu faktör payların hepsi kısa dönemde de uzun dönemde de kendi talep ve arz koşullarıyla belirlenir.

B.MARJİNAL PRODÜKTİVİTE VE FAKTÖR TALEBİ

- Marshall'a göre bir firmanın veya bir sektörün herhangi bir üretim faktörüne olan talebi bir “bağlı talep” olup bu faktörün üretime yaptığı katkının değerine dayanır.
- Bir faktörden, diğer sabit faktörlere apılan ilaveler, bir noktadan sonra azalan verimler yasasına tabi olduğu için bu faktörün sağladığı marjinal gelirden azalacaktır.
- ❑ Bu nedenle firmanın değişken bir üretim faktörüne ait talep eğrisinde aşağıya doğru inen bir eğri şeklinde olacaktır.
- Bir faktöre ait piyasa talep eğrisinde negatif eğimli bir eğridir.
- Marshall'a göre bir faktörün marjinal ürün geliri o faktöre ait talebi yönlendirdiği halde, elde edeceği fiyatı tıpkı bir malın faydası o malın fiyatının belirleyememesidir.

C.ÜRETKEN FAKTÖRLERİN ARZI

- Marshall kısa dönemde faktör arzının sabit kabul edilebileceğini, uzun dönemde ise yeniden üretilmesi mümkün faktör arzının faktör gelir payları içerisinde mümkün olacağını öne sürmüştür.
- Marshall emek arzını etkileyen son derece karmaşık sosyolojik etkiler olduğunu kabul ederek, bunları yakından incelemiştir.
- ❑ Emek arzının uzun dönemde ekonomik etkilere karşı daha hassastır.
- Marshall'a göre kapital için verilen faiz oranında ki bir yükselme tasarruf hacminin artmasına neden olur.

D.ÜRETİM FAKTÖRLERİNİN FİYATLANDIRILMASI

- Toprağın ne tür bir kullanıma tahsil edilebileceğini belirleyen faktör, üretilmesi mümkün çeşitli ürünlere yönelen taleptir.
- Kiracının ödediği rant, ürünün satış fiyatı tarafından kapsanması gereken bir maliyet unsurudur.
- Marshall'a göre rant bir maliyet unsuru değildir ve fiyat üzerinde herhangi bir etkisi yoktur.
- Arzları nisbeten sabit olacağı için onların gelirlerini belirleyen temel unsur onlara yönelen talep olacaktır.
- Marjinal prodüktivitelerinde taleplerini belirleyecektir ve son birimlerin gelirleri, toplam üretime yapacağı katkıya eşit olacaktır.
- ❑ Dolayısıyla bu fiyatlar faktörlerin piyasaya getirilmesi için gerekli maliyeti aşabilir ve rant benzeri bir fazlalık yer alabilir.

- Kısa dönem faktör gelirlerinin, faktörün marjinal ünitesinin katkısına eşit olması eğilimi, Marshall'a göre bir gelir dağılımı teorisi değildir.
- Marshall'ın gelir dağılımı teorisinin bir marjinal prodüktivite gelir dağılımı teorisi olmadığını söylemek mümkündür.
- Marshall klasiklerin aksine, reel ücreti, uzun dönemde emeğin geçimi için gerekli mallar üretimini marjinal masrafı tarafından belirlenen ve sabit olan bir kavram olarak düşünülmez.
- ❑ Dolayısıyla her tür emek için uzun dönemde bu türün arz ve talebi tarafından belirlenen ayrı bir ücret haddi mevcut olacaktır.
- Mevcut faiz oranı kapitale yönelik arz ve talep arasındaki geçici dengeyi yansıtır.

- Kısa dönemde kapital arzın nispeten sabit olduğu için, kısa dönemlik gelirleri mevcut faiz oranına eşit olmayabilir.
- Uzun dönemli gelirleri ise, zaman içinde sanayi makine ve techizatının arzında meydana gelen değişimlerin etkisine bağlıdır.
- Karın yönetiminin ücretini oluşturan kısmı, ücretleri belirleyen ilkelere göre belirlenir.
- Marshall'ın bölüşüm (gelir dağılımı) teorisi onun arz ve talep analizinin bir başka uygulama alanını oluşturur.

7.MARSHALL'DA MAKRO ANALİZ

A.SAY YASASININ KABULÜ

- Ünlü ekonomik tablo sadece kaynakların dağılımı ile ilgilenmemiş ayrıca aynı zamanda net üretim büyüklüğü ile ilgilenmiştir.

- Ricardo ve Mill'in say yasasından çıkardığı sonuçlar daha sonraki klasik iktisatçıların makro analiz ile ilgilenmelerine engel olmuştur.
- ❑ Çünkü Ricardo ve Mill'e göre bir ekonomide aşırı üretimde aşırı kapital üretimde ortaya çıkamazdı.
- Marshall'da normal denge durumlarıyla ilgilenmiştir.
- ❑ Ekonomik dalgalanmalar ile pek az meşgul olmuştur.
- Say yasısını, yani ekonomide aşırı üretim halinin imkansız olacağı fikrini zimnen kabul etmiştir. Ayrıca emek faktörünün tümünün istihdam edileceğini ve prodüktivitesine eşit bir reel ücret elde edeceğini de kabul etmiştir.
- ❑ Tam istihdam, işsizlik olması halinde parasal ücretin düşmesi ve bunun sonucu reel ücretlerinde düşmesi nedeniyle sağlanacaktır.

B.GENEL FİYAT SEVİYESİ VE PARA TEORİSİ

- Marshall para miktarını değil para kullanımındaki değişimleri ön plana çıkarmıştır.
- ❑ Buna göre toplum mal ve hizmetlerin yıllık parasal değerinin bir kısmını elinde nakit olarak tutar.
- Eğer para stoku yılda 4 defa el değiştiriyorsa üretimin yıllık parasal değerinin $4/1$, toplum tarafından elde tutulacaktır.
- Marshall'a göre fertler, ekonomide herhangi bir yerdeki işsizlik nedeniyle ücretlerin ve fiyatların düşmesi durumunda ellerinde fazla nakit bulunduğunu gördükleri zaman, bu fazla parayı diğer mallara harcayacaklardır.
- Marshall nakit para talebini akıl dışı olarak nitelemişse de bu yaklaşım daha sonra Keynes'in teorisinde önemli bir yer tutacaktır.

SORULAR

1) Üretim faktörlerinin fiyatlandırılması hangi ana başlık altında incelenmemiştir?

- a) Üretken faktörlerin arzı
- b) Kıymet teorisi ile bölüşüm teorisi
- c) Üretim faktörlerinin fiyatlandırılması
- ☒ d) Say yasası

2) Emek arzı uzun dönemde ekonomik etkilere karşı nasıldır?

a) Duyarlı

☒ b) Hassas

c) Pozitif

d) Negatif

3) Kısa dönemde endüstri arzısı eğrisi, endüstriyi oluşturan bireysel firmaların arz eğrilerinin toplamında eğim nasıl olur?

☒ a) Pozitif

b) Negatif

c) İçbükey

d) Dışbükey

4) Uzun dönem arz eğrisi nasıl bir eğridir?

a) Aşağıya doğru azalır

b) Sağa kayar

c) Sola kayar

☒ d) Yukarıya doğru yükselir

5) Piyasa dengesinin miktar intibakıyla sağlanması yönünde teori oluşturan iktisatçı aşağıdakilerden hangisidir?

a) Keynes

☒ b) Marshall

c) Smith

d) Friedman

6) Aşağıdakilerde hangisi Marshall'ın ele aldığı konulardan değildir?

- a) Düzenleme için gerekli zaman süresi
- b) Kişinin sahip olduğu para miktarı
- c) Paranın satınalma gücü
- ☒ d) Sosyal demokrasinin ekonomik teorisini konu alması

7) Marshal'ın en büyük eseri nedir?

- a) Sanayi iktisadı
- ☒ b) İktisatın ilkeleri
- c) İktisat tarihi
- d) Politik ekonomi

8) Ceteris paribus nedir?

a) Diğer koşulları aynı kalması

b) Ölçülebilir olması

c) İdare edilebilir olması

d) Ekonomik yasalarla ilgili olması

9) Marshall'a göre insan hayatının büyük bir kısmının kazanç sağlamak amacına yönelik olduğunu bu tür çabaların da tek bir ortak ölçü ile ölçülmesinin mümkün olduğunu düşündüğü ölçü birimi nedir?

a) Ceteris paribus

b) Zaman

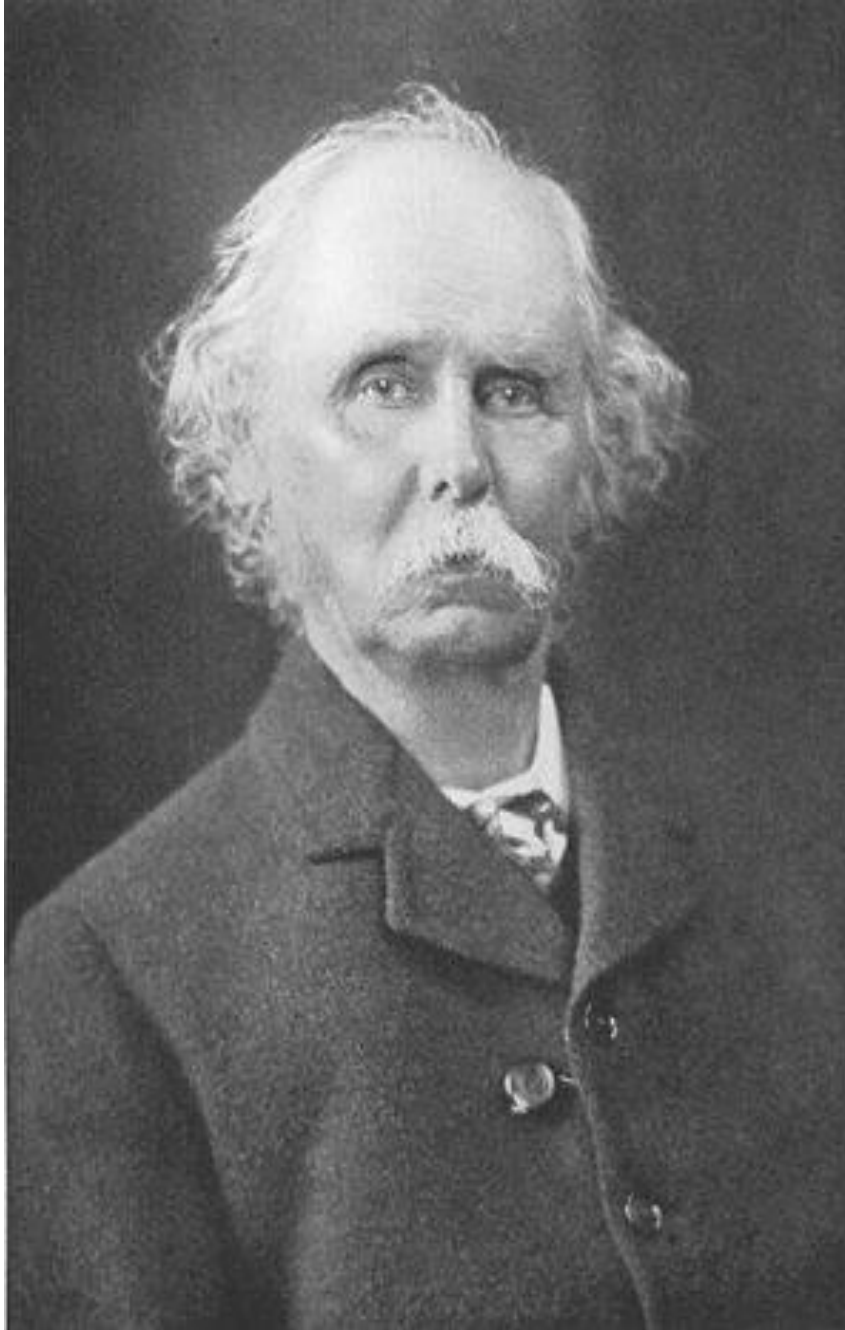
c) Para

d) Fiyat

10) Walras'ın “politik ekonominin beyaz fili” nitelendirmesini yaptığı iktisatçı kimdir?

- a) Ricardo
- b) Dupuit
- c) Cournot
- ☒ d) Marshall

İktisat zordur.

**Bu saçlar kahvehane
köşelerinde değil
Neo-Klasik İktisat
uğruna bu hale
geldi.**

Alfred Marshall

HAZIRLAYANLAR

- Dilara TÜRKASLAN
- Esra KABA
- Ayşegül ÖZEL
- Cansel SARI
- Yağmur BERBER

KAYNAKÇA

- Vural Savaş , 2000, İktisatın Tarihi